

Leren leerlingen in groep 3 beter als ze in rijen zitten dan als ze in groepjes zitten?

Beantwoord door Merel de Wit (kennismakelaar Kennisrotonde)

23 oktober 2024

KR. 2246

Kort antwoord

Het is onduidelijk of leerlingen in groep 3 beter leren als zij in rijen zitten dan als ze in groepjes zitten omdat in onderzoek hiernaar leeruitkomsten niet direct gemeten worden. Wel is het zo dat basisschoolleerlingen meer taakgericht en minder storend gedrag laten zien als ze in rijen zitten dan als ze in groepjes zitten. Ook zijn leerlingen in rijen beter in logisch redeneren, wat het leren ten goede kan komen.

Antwoord

Er is geen onderzoek bekend naar de effecten van verschillende klasopstellingen bij leerlingen uit groep 3. Het onderzoek dat hiernaar gedaan wordt vindt vooral bij oudere leerlingen plaats (Kennisrotonde, 2017). Om zo dicht mogelijk bij de vraag te blijven, hebben we ons voor dit antwoord gebaseerd op onderzoeken onder leerlingen in de basisschoolleeftijd. Leerlingen varieerden in deze onderzoeken van 7 tot 11 jaar oud.

In de meeste studies naar klassenopstellingen wordt het leren van leerlingen niet direct gemeten. In plaats daarvan meten onderzoekers in hoeverre leerlingen taakgericht of juist storend gedrag in de klas vertonen, betrokkenheid bij de les en hun cognitieve functioneren. Omdat deze aspecten van invloed zijn op hoe goed leerlingen iets kunnen leren, bespreken we deze resultaten ook in dit antwoord (Deslauriers et al., 2019; Kilian et al., 2010; Roberge et al., 2012; Wood et al., 2012).

Onduidelijk of leerlingen beter leren in rijen

Het is onduidelijk of leerlingen beter leren als zij in rijen zitten dan als zij in groepjes zitten. Er zijn geen studies die leeruitkomsten op schoolse vaardigheden van leerlingen in verschillende klasopstellingen met elkaar vergelijken. We vonden alleen een kleinschalig onderzoek (23 leerlingen tussen de 9 en 11 jaar) waarbij toetsresultaten bij verschillende klasopstellingen werden vergeleken (Rogers, 2020). Hierin werden geen verschillen gevonden.

Leeromstandigheden lijken wel beter bij een rijopstelling

Het lijkt er wel op dat als leerlingen in rijen zitten de leeromstandigheden voor leerlingen beter zijn dan wanneer ze in groepjes zitten. Zo zijn leerlingen meer betrokken bij de les als ze in rijen zitten; ze steken

vaker hun vinger op omdat ze antwoord willen geven op een vraag van de leerkracht (Rogers, 2020). Ook laten leerlingen in rijen minder storend of niet-taakgericht gedrag zien, zoals praten voor hun beurt, praten als het stil moet zijn, zomaar opstaan of andere leerlingen ongewenst aanraken, dan wanneer ze in groepjes zitten (Bicard et al., 2012; Simmons et al., 2015). Ook oudere onderzoeken (uit de jaren '70-'90) laten zien dat als leerlingen individueel moeten werken, zij meer taakgericht gedrag laten zien als ze in rijen zitten dan in een andere opstelling (Kennisrotonde, 2017; Wannarka & Ruhl, 2008). Als van leerlingen meer interactie met elkaar wordt verwacht, is een rijopstelling juist minder geschikt (Kennisrotonde, 2017; Wannarka & Ruhl, 2008).

Daarnaast zijn leerlingen beter in logisch redeneren als zij apart in rijen zitten. Dit bleek uit een Italiaanse experimentele studie onder 77 leerlingen tussen de 8 en 11 jaar (Tobia et al., 2022). In deze studie werd een klasopstelling van groepjes van vier vergeleken met een opstelling waarbij leerlingen in rijen aan losse tafels zaten – ze zaten dus niet twee aan twee (Tobia et al., 2022). In beide opstellingen maakten leerlingen een test met verschillende cognitieve taken. De gehele groep scoorde gemiddeld hoger op logisch redeneren als leerlingen in rijen zaten. Voor de taken creatief denken en sociale cognities werden geen verschillen gevonden op groepsniveau, maar wel voor subgroepen in de klas (zie hieronder).

Sommige leerlingen profiteren meer van een rijopstelling dan anderen

De mate waarin leerlingen profiteren van een klasopstelling in rijen verschilt per leerling. Het maakt bijvoorbeeld uit waar in de klas een leerling ingedeeld wordt. Als een klas in rijen zit, zijn leerlingen die in de voorste rij en leerlingen die in de middelste kolom(men) (tot in de achterste rij) worden ingedeeld doorgaans meer betrokken bij de les. Zij stellen bijvoorbeeld meer vragen tijdens de les dan leerlingen die hierbuiten zitten, bleek uit een experimenteel onderzoek (Marx et al, 1999).

Voor het maken van sommige cognitieve taken bepaalt de sociale positie die een leerling in de klas heeft of zij dit beter kunnen als zij in rijen zitten of juist als zij in groepjes zitten (Tobia et al., 2022). Leerlingen die zich vaker alleen voelen in de klas scoren hoger op taken die creatief denken en sociale cognities meten als zij in apart in rijen zitten dan als zij in groepjes zitten. Leerlingen die zich juist niet vaak alleen voelen in de klas scoren hoger op creatief denken als zij in groepjes zitten dan als zij in rijen zitten en voor sociale cognities maakt de klasopstelling voor hen niet uit.

Rijen of groepjes: de leerkracht kan het best de plekken verdelen

Tot slot geldt dat – of leerlingen nou in groepjes of in rijen zitten – leerkrachten het beste zelf bepalen waar leerlingen zitten als ze storend gedrag willen beperken. Als leerlingen in groepjes zitten, laten zij tot twee keer zo vaak storend gedrag zien als zij zelf hun plek hebben gekozen als wanneer de leerkracht kiest wie waar zit. Als leerlingen in rijen zitten, komt storend gedrag zelfs tot drie keer zo vaak voor als leerlingen hun eigen plek kiezen (Bicard et al., 2012).

Geraadpleegde bronnen

Bicard, D. F., Ervin, A., Bicard, S. C., & Baylot-Casey, L. (2012). [Differential effects of seating arrangements on disruptive behavior of fifth grade students during independent seatwork.](#) *Journal of Applied Behavior Analysis*, 45(2), 407-411.

Deslauriers, L., McCarty, L. S., Miller, K., Callaghan, K., & Kestin, G. (2019). [Measuring actual learning versus feeling of learning in response to being actively engaged in the classroom](#). *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(39), 19251-19257.

Kennisrotonde (2017). [Is een rijenopstelling beter voor leerlingen in het vmbo b/k dan een groepsopstelling?](#)

Kilian, B., Hofer, M., Fries, S., & Kuhnle, C. (2010). The conflict between on-task and off-task actions in the classroom and its consequences for motivation and achievement. *European Journal of Psychology of Education*, 25, 67-85.

Marx, A., Fuhrer, U., & Hartig, T. (1999). Effects of classroom seating arrangements on children's question-asking. *Learning Environments Research*, 2, 249-263.

Rogers, K. (2020). The Effects of Classroom Seating Layouts on Participation and Assessment Performance in a Fourth Grade Classroom. *Journal of Learning Spaces*, 9(1), 31-41.

Roberge, D., Rojas, A., & Baker, R. (2012). [Does the length of time off-task matter?](#) In *Proceedings of the 2nd international conference on learning analytics and knowledge* (pp. 234-237).

Simmons, K., Carpenter, L., Crenshaw, S., & Hinton, V. M. (2015). Exploration of Classroom Seating Arrangement and Student Behavior in a Second Grade Classroom. *Georgia Educational Researcher*, 12(1), 51-68.

Tobia, V., Sacchi, S., Cerina, V., Manca, S., & Fornara, F. (2022). [The influence of classroom seating arrangement on children's cognitive processes in primary school: the role of individual variables](#). *Current Psychology*, 41(9), 6522-6533.

Wannarka, R., & Ruhl, K. (2008). Seating arrangements that promote positive academic and behavioural outcomes: A review of empirical research. *Support for Learning*, 23(2), 89-93.

Wood, E., Zivcakova, L., Gentile, P., Archer, K., De Pasquale, D., & Nosko, A. (2012). [Examining the impact of off-task multi-tasking with technology on real-time classroom learning](#). *Computers and Education*, 58(1), 365-374.

Meer weten?

- Kennisrotonde (2016). [Is de klasinrichting van invloed op leerprestaties?](#)
- Kennisrotonde (2017). [Is een rijenopstelling beter voor leerlingen in het vmbo b/k dan een groepsopstelling?](#)
- Kennisrotonde (2018). [Is er een relatie tussen de klasopstelling in groep 3 en de mate waarin leerlingen spiegelend schrijven en lezen?](#)

Over deze vraag

Opgesteld door: Merel de Wit (kennismakelaar Kennisrotonde)

Vraagsteller: Leerkracht

Onderwijssector: po

Trefwoorden: Klasopstelling, rijen, groepjes, taakgericht gedrag

Referentie: Kennisrotonde. (2024). *Leren leerlingen in groep 3 beter als ze in rijen zitten dan als ze in groepjes zitten?* (KR. 2246)

Dit antwoord is gepubliceerd op [Kennisrotonde.nl](https://kennisrotonde.nl). De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een onderdeel van het NRO.